ភាពស៊ីវិល័យនៃអ្នកភូមិស្នាយពលក្រោម

ភូមិស្នាយពលក្រោម ជាទីទំនាបនៅប៉ែកខាងលិច ស្ថិតនៅជាប់នឹងស្ទឹងមួយឈ្មោះថា៖ "ស្ទឹងស្នាយពល" ។ អ្នកភូមិខ្លះនៅតាមដងស្ទឹងប្រកបរបរនេសាទត្រី ។ អ្នកខ្លះទៀតប្រកបរបរលក់នំបញ្ចុក ។ ភូមិស្នាយពលមានឈ្មោះល្បីថាមាននំបញ្ចុកឆ្ងាញ់ ។ ដោយសារតែមានឈ្មោះល្បី "នំបញ្ចុកឆ្ងាញ់" យ៉ាងនេះ ទើបអ្នកទីក្រុងមួយចំនួនតែងនិយមធ្វើដំណើរ មកទិញយកទៅទទួលទានជាញឹកញាប់ ។ អ្នកស្រុកបី ឬ បួនគ្រួសាររកស៊ីលក់នំបញ្ចុក រហូតមានជីវភាពសមរម្យអាចបញ្ជូនកូនឲ្យទៅរៀននៅទីក្រុងភ្នំពេញបាន ។

អ្នកស្រុកខ្លះទៀត ប្រកបរបរដឹកអង្ករតាមទោចក្រយានទៅលក់ តាមភូមិនានា នៅជំនាមាត់ទន្លេធំ ។ អ្នករកស៊ីទាំងនោះគេទិញអង្ករ តាមរោងម៉ាស៊ីនកិនស្រូវ យកមកច្រកបាវក្រចៅ ១០០ គីឡូក្រាម រួចដឹកតាមកង់យកទៅលក់

---

[10] D G E Hall, A History of South-East Asia, Third Edition, London, 1968, p. 194.

តាមតំបន់មាត់ទន្លេ ចម្ងាយប្រមាណ ៤០ ឬ ៥០ គីឡូម៉ែត្រពីភូមិរបស់ខ្លួន ។ ពេលត្រឡប់មកផ្ទះវិញ អ្នកខ្លះទិញថ្នាំជក់យកមកថ្លឹងលក់រាយ តាមបណ្ដាភូមិនានានៅស្រុកស្រែ ។ អ្នករកស៊ីជីកអង្ករលក់នោះ គេតែងនិយមហៅថាអ្នកឱបអង្ករ ។ ពួកគាត់ចេញពីផ្ទះទៅរកស៊ីតាំងពីព្រឹកនៅម៉ោង ៤ ឬ ៥ ជិតភ្លឺ ដោយជីកអង្ករយកទៅលក់ហូរហែចាប់ពីភូមិព្រែកតាមាក់ ក្នុងស្រុកខ្សាច់កណ្ដាល ខេត្តកណ្ដាល រហូតតាមដងទន្លេធំ ។ ពួកស្ត្រីជាប្រពន្ធត្រៀមសារ៉ុង និង សាប៊ូទុកឲ្យប្ដីងូតទឹកសម្អាតខ្លួន និង សម្រាកនៅពេលត្រឡប់មកវិញ នៅប្រមាណម៉ោង ៣ ឬ ៤ រសៀល ។

អ្នកភូមិស្នាយពលក្រោម រស់នៅរបៀបស៊ីវិល័យ មិនខុសពីអ្នកទីក្រុងឡើយ ។ អ្នកស្រុកទាំងនោះចូលចិត្តលេងភ្លេង ច្រៀងរាំ និង លេងកីឡាប្រជាប្រិយដូចជា កីឡាបាល់ទាត់ ឬ កីឡាបាល់ទះជាដើម ។ នៅពេលបុណ្យចូលឆ្នាំខ្មែរនាពាក់កណ្ដាលខែ មេសា រៀងរាល់ឆ្នាំ អ្នកស្រុកនាំគ្នាច្រៀងរាំតាមផ្លូវបីយប់បីថ្ងៃយ៉ាងសប្បាយអឹងកង ។ ពួកគេច្រើននាំគ្នារាំវង់ ខ្លះហៅថារាំឡាំធនដោយមានឧបករណ៍ភ្លេងដែលគេមានរៀងៗខ្លួន ដូចជាស្គរ(ស្គរដៃ) ម៉ង់ដូលីន អាកកដេអុង និង ហ្គីតាជាដើម ។

មន្ត្រីរាជការសាលាស្រុកភាគច្រើន មានទីលំនៅៗភូមិស្នាយពលក្រោម ។ ដូច្នេះអ្នកភូមិនេះ សម្បូណ៌ដោយអ្នកធូរធារ ដែលតែងនិយមមកទទួលទានអាហារពេលព្រឹកនៅហាងគុយទាវតែមួយគត់ នៅជិតមាត់ស្ទឹងស្នាយពល ។ មន្ត្រីម្នាក់ដែលទទួលខុសត្រូវផ្នែកគណនេយ្យប្រចាំស្រុក បានត្រូវអ្នកស្រុកឲ្យឈ្មោះថា៖ "ចីដោយ" ។ ចីដោយមានបើករោងល្ខោនបាសាក់ ដែលសម្ដែងរៀងរាល់ល្ងាចនៅគ្រប់រដូវ ។

ក្រុមល្ខោនបាសាក់នេះមានសិល្បករ សិល្បការិនីពី ១០ ទៅ ២០ នាក់ បើគិតរួមទាំងអ្នកភ្លេងផង ។ ជារៀងរាល់ថ្ងៃ វាងម៉ោង ៣ ឬ ៤ ល្ងាច តួសម្ដែង ៣ ឬ ៤ នាក់ ក្នុងសម្លៀកបំពាក់ជាតួអង្គដែលត្រូវសំដែងក្នុងសាច់រឿង ជិះរទេះគោក្រោយមក ជិះរ៉ឺម៉កម៉ូតូ មកបាចសំបុត្រឃោសនាតាមផ្លូវធំ ដោយវាយស្គរប្រកូកប្រកាស ឲ្យអ្នកស្រុកទៅមើលល្ខោន ដែលពួកគេនឹងសម្ដែងនៅពេលយប់ ។ ចាប់ពីម៉ោង ៦ ល្ងាចទៅ ស្គរធំរោទ៍យ៉ាងខ្លាំងញាប់តន្ទើនជាប់រហូតគ្មានដាច់ ដែលគេអាចស្ដាប់ឮតាំងពីចម្ងាយ ។ ស្នូរស្គរល្ខោនរោទ៍យ៉ាងរញ្ជួយដីនោះ ទាញកន្ទ្រាក់អារម្មណ៍អ្នកស្រុក ឲ្យមីម្នានាំគ្នាទៅមើលល្ខោន ។ សំបុត្រចូលមើលល្ខោនសម័យនោះតម្លៃខ្ពស់ជាងគេគឺ ១០ រៀល ស្មើនឹង ៣ កាក់ដុល្លារសហរដ្ឋអាមេរិក ។ ឯតម្លៃទាបបង្អស់គឺ ១ រៀល សម្រាប់អង្គុយលើក្ដារបន្ទះនៅខាងក្រោយ ដែលគេរៀបជាថ្នាក់ៗពីខ្ពស់ទៅទាប មួយកាំទាបបន្តិចមួយកាំទាបបន្តិច ឆ្ពោះទៅរកឆាកនៅខាងមុខ ។ កន្លែងខ្ពស់ជាងគេនៅខាងក្រោយបង្អស់មានកំពស់ជិត ៣ ម៉ែត្រ ដែលគេនិយមហៅថាថ្នាក់ "ឡូស" ។

រាល់ល្ងាចនៅពេលឮសូរស្គររោទ៍កាលណា ពួកយើងក្មេងៗទជាក់ជើង ចង់ទៅមើលល្ខោនស្ទើរទ្រាំពុំបាន តែងតែទាញដៃទាញជើងឪពុកម្ដាយឲ្យនាំទៅមើលការសម្ដែងសិល្បៈដ៏ប្រជាប្រិយនេះ ។ បើឪពុកម្ដាយមិននាំទៅទេ ក្មេងៗខ្លះលួចទៅមើលដោយខ្លួនឯង ។ បើគ្មានលុយទេ គេលបហែកជញ្ជាំងស្លឹករួចលូនឡើងទៅអង្គុយលើថ្នាក់ "ឡូស" ក្រោយបង្អស់ ។ នៅពេលត្រូវសម្ដែងរឿងថ្មីអ្នកដឹកនាំរឿង តែងប្រមូលសិល្បករមកប្រជុំដែលគេហៅថា៖ "សមរឿង" ។ អ្នកដឹកនាំរឿងចែកតួអង្គឲ្យសិល្បករម្នាក់ៗសម្ដែងតាមសាច់រឿង ដោយគាត់គ្រាន់តែនិទានត្រួសៗឲ្យសិល្បករទាំងអស់ស្ដាប់ ។ សិល្បករម្នាក់ៗ បញ្ចេញនូវទេពកោសល្យរបស់ខ្លួនដោយមិនចាំបាច់អានអត្ថបទណាមួយឡើយ ។ ពេលគេត្រូវនិយាយ ឬ

ច្រៀង គេនិយាយ ឬ ច្រៀងតាមការប៉ិនប្រសប់របស់គេម្នាក់ៗ ។ ខ្ញុំក៏ដូចជាកុមារឯទៀតមួយចំនួនដែរ តែងតែមកមើលគេសមរឿងមិនដែលខាន ព្រោះនៅពេលនោះ យើងអាចមើលឃើញ តួឯកប្រុសស្រី តួយក្ស ឬ តួកំប្លែងដោយផ្ទាល់ក្នុងភាពធម្មតា មិនតែងតួដូចយើងឃើញនៅពេលសម្តែងលើឆាកនោះទេ ។

សិល្បករនាសម័យនោះ មានជីវភាពមិនសូវធូរធារប៉ុន្មានឡើយ ។ តួយក្សដែលមានឈ្មោះល្បីដូចជាតួយក្សឈ្មោះ យក្សខេងជាដើម តែងតែដើរបបក់កង្កែបនៅពេលថ្ងៃ ដើម្បីយកមកធ្វើជាម្ហូបបន្ថែម ក្នុងជីវភាពរស់នៅប្រចាំថ្ងៃរបស់គាត់ ។ ជាទូទៅ សិល្បៈល្ខោនបាសាក់ មានប្រជាប្រិយភាពណាស់ ក៏ប៉ុន្តែសិល្បករខ្មែរមិនត្រូវទទួលបាននូវការគោរពរាប់អាន ដូចសិល្បករនៅលោកខាងលិចឡើយ ។ រហូតពាក់កណ្តាលទសវត្សរ៍ឆ្នាំ ១៩៦០ រោងល្ខោនជាមជ្ឈមណ្ឌលកែកំសាន្តតែមួយគត់នៅក្នុងស្រុកពារាំងរបស់យើង ។ ក៏ប៉ុន្តែ បន្តិចម្តងៗដោយសារឥទ្ធិពលនៃទូរទស្សន៍ ដែលបានជ្រៀតចូលតាមលំនៅដ្ឋានរបស់ប្រជាពលរដ្ឋជាលំដាប់នោះ ល្ខោនបាសាក់របស់យើង ក៏កាន់តែបាត់បង់នូវប្រជាប្រិយភាពបន្តិចម្តងៗ រហូតដល់ត្រូវបិទរោងឈប់សម្តែងរៀងរហូត ចាប់ពីចុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ ១៩៦០ មក ។

នៅភូមិស្នាយពលក៏ដូចជានៅភូមិនានា ក្នុងប្រទេសកម្ពុជាយើងដែរព្រះពុទ្ធសាសនាមានការរីកសុះសាយល្អណាស់[11] ។ វត្តអារាមជាមជ្ឈមណ្ឌល ឬ ទីប្រជុំនៃសកម្មភាពសង្គមកិច្ចទាំងឡាយ ។ គេនិយមទៅធ្វើបុណ្យទាន ឬ ពិធីធំៗនៅក្នុងវត្ត ។ អ្នកភូមិយើងតែងនិយមទៅធ្វើបុណ្យនៅវត្តស្នាយពល ឬ វត្តរកាដែលស្ថិតនៅក្នុងភូមិមួយក្បែរភូមិស្នាយពល ។ ជីដូនជីតា និង ឪពុកម្តាយខ្ញុំ តែងតែទៅធ្វើបុណ្យនៅវត្តរកាជាប់ជានិច្ច ដោយសារព្រះគ្រូចៅអធិការជាគ្រូផង និង ជាមិត្តជិតស្និទ្ធ

[11] Cf. Sorn Samnang, L’évolution de la société cambodgienne entre les deux guerres mondiales (1919-1939), op.cit, p. 301-319.

ប្រចាំគ្រួសារយើងផង ។ យើងប្រគេនព្រះនាមព្រះថៅអធិការថាៈ "លោកតាវត្តកោ" ។ យាយៗ តាៗ ដែលគោរពប្រតិបត្តព្រះពុទ្ធសាសនាយ៉ាងខ្ជាប់ខ្ជួនតែងទៅវត្តរៀងរាល់ថ្ងៃសីល ដើម្បីទៅសុំសីល ឬ ស្តាប់ព្រះសង្ឃសំដែងធម្មទេសនា ។ ចំពោះពួកយើងក្មេងៗ យើងបានទទួលការអប់រំឲ្យយល់ថា ព្រះពុទ្ធសាសនាមានលក្ខណៈសាមញ្ញជាទីបំផុតគឺ នៅលើមេឃមានទេវតាចាំកត់ត្រាទុកនូវទង្វើរបស់យើងម្នាក់ៗ ។ បើយើងធ្វើល្អ យើងនឹងបានឡើងឋានសួគ៌ តែបើយើងធ្វើអាក្រក់យើងនឹងចុះនរកតាមបញ្ជីកត់ត្រារបស់ទេវតានោះ ។